A°. 1854. N°. 220.

ZATURDAG 16 SEPTEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

UTRECHT 16 September.

Door het berigt van den *Moniteur*, dat het Slangen eiland het vereenigingspunt is voor de vloten naar Sebastopol, welke Varna den 5. Sept. eerst hebben verlaten, wordt men in de meening gebragt, dat de ontscheping niet den 8. zal kunnen plaats hebben. Men maakt door dat eiland aan te doen een omweg, en het heeft den schijn, alsof men Odessa op 't oog had. De expeditie is evenwel op officiele wijze verklaard, tegen Sebastopol gerigt te zijn. Door echter langs de kust te varen zal thans de landing niet voor den 10. kunnen hebben plaats gehad. De aanval op Sebastopol zelf wordt naar de laatste berigten uit Konstantinopel gezegd op den 20. te zijn bepaald. Eerst in het laatst der volgende week kan men eenig berigt van de landing verwachten. Het Slangen eiland ligt 280 mijl ten Noorden van Varna, 40 à 50 mijl van de Donau monding en 250 mijl van Sebastopol.

De berigten van de Zwarte zee geven kennis, dat de troepen bij hare inscheping met het grootste zelfvertrouwen waren bezield. Zij zijn zeer tevreden over de voorzorgen die genomen zijn, om hun verwarmende kleederen uit te deelen. Van Rusland hoorende, denken de Franschen vooral steeds aan Siberië. Reeds den 1. Sept. moet een deel der expeditie Varna hebben verlaten. Trouwens het gelijktijdig vertrek van 400 schepen is niet te verwachten; van daar de verschillende datums van het in zee steken der expeditie, die in 't totaal op 86,000 man wordt begroot. De inscheping moet door admiraal *Lyons* bestuurd zijn, want daarvoor alle eer toekomt.

De gezondheidstoestand is thans goed. In 't geheel zegt men, dat van de Fransche en Engelsche troepen en vloten 8,000 man door de cholera of ziekten zijn weggesleept; die leegte is echter ruimschoots aangevuld.

Van de plannen met de Turksche troepen in Walachije aanwezig is nog weinig bekend. De een spreekt van een inval in Bessarabie, de ander van het afzenden van een groot deel naar Azie, nadat de Krimexpeditie gelukt is.

Uit Azie zelf bekomt men het bevestigend berigt van eene nieuwe overwinning der troepen van *Schamyl* op de Russen behaald; naar 't schijnt blijken die overwinningen der woeste bergvolken zich door wreedheid te blijven kenmerken.

Is het voor de Turken te bejammeren, dat de slechte toestand van het Turksch leger in Azie niet toelaat van deze gunstige afleiding partij te trekken, om de Russen in eene gevaarlijke stelling te brengen, de Russen schijnen te regter tijd aan hun vijand eene afleiding in Perzië te hebben bezorgd, indien het althans wordt bevestigd, dat Perzie zich aan Rusland aansluit. De houding van het hof van Teheran is echter reeds zoolang wijfelend, dat daaromtrent stelliger berigten noodig zijn.

Terwijl Rusland weder 200,000 man in de wapenen roept, roept er de Fransche regering bijna te gelijkertijd 60,000 op. — Men ziet, dat de vrede verre van op goeden voet schijnt te staan. Het *J. de Frankf.* op gewone half officiële wijze namens Oostenrijk antwoordende, op hetgeen de *Pr. Corr.* omtrent Pruissen's houding in betrekking tot de 4 vredesgrondslagen heeft gezegd, toont teregt aan, dat die 4 grondslagen niet te wijzigen zijn, hoezeer Pruissen en Duitschland zulks mogen wenschen, tenzij ze de 3 groote mogendheden Engeland, Frankrijk en Oostenrijk tot vermindering der eischen zouden willen dwingen, en dat dus het *eenige* middel om den vrede te bekomen is, dat geheel Duitschland de aanneming dier voorwaarden vordere; alleen dan zal Rusland zich bedenken, het volgend jaar met geheel Europa in 't strijdperk te treden en te trachten te herwinnen, wat het reeds feitelijk en voor altijd verloren heeft.

Omtrent de sterkte en de verwoesting der vestingwerken van Bomarsund vindt men onder Parijs opmerkelijke bijzonderheden, door den *Moniteur* medegedeeld.

De Spaansche tijdingen geven berigt van ongeregeldheden in de provinciën. — De Zwitsersche bladen gewagen van de in hechtenisneming van *Mazzini*, die echter niet waarschijnlijk is. — Omtrent de cholera ontvangt men uit Messina zeer ongunstige berigten, ofschoon de ziekte in N. Italie zoo goed als verdwenen is.

De Amerikasche berigten spreken van eene demonstratie tegen de Dominikaansche republiek, waarvan men de strekking nog niet kent. Twee oorlogschepen waren er heen gezonden. — In de zaak van het beschieten van Greytown heeft een koopman *Calvin Durand* eene schadevergoeding voor de regtbank geëischt van den N. Amer. scheepskaptein *Hollins*, voor het in vredestijd beschieten en vernielen van zijn eigendom. De kaptein is door den regter *Oakley* in hechtenis genomen, en moet 10,000 dollars borg stellen! — De Fransche graaf *Raousset de Boulbon* zou in Mexiko gefusilleerd zijn. In de Oriëntaal-Republiek blijft de toestand onzeker, niettegenstaande de ondersteuning door Brazilië aan kolonel *Florès* verleend. De handelstoestand van Buenos-Ayres is nog niet verbeterd.

Te Canton vreesde men naar de laatste tijdingen een aanval der Insurgenten.

— Bij beschikking van den Minister van Binnenl. Zaken zijn met ingang van 1 Oct. 1854 bevorderd tot opzigters van den Waterstaat, 1e kl., *J. G. Rikmenspoel*, thans opzigter van de 2e kl., en tot opzigter van de 2e kl., *H. H. Jongen*, thans opzigter van de 3e kl.

— Uit eene officiële opgaaf, betreffende de opbrengst der middelen, gedurende de acht eerste maanden van dit jaar 1854, blijkt, dat deze opbrengst heeft bedragen *f* 36,894,391; terwijl de opbrengst, gedurende gelijk tijdsverloop van het vorige jaar 1853, heeft beloopen *f* 36,779,442.

*— Het vertrek van Z. M. uit het kamp bij Zeijst is weder vervroegd. Nadat gister reeds een groot deel der koninklijke bagage hier is doorgevoerd, heeft Z. M. zelf reeds heden Zaturdag morgen het kamp verlaten.

*— De opperbevelhebber van de in het kamp bij Zeijst gelegerde divisie, de generaal majoor *van Poolsum Booij*, is, naar men vrij zeker meldt, voornemens zijn pensioen te vragen; sommigen beweren zelfs, dat hij het reeds heeft verzocht, en dat het kommando over het kamp intusschen aan den generaal *Menningh* zou zijn overgedragen.

— Men wil dat de kolonel *Coehoorn*, van het wapen der artillerie, benoemd zal worden tot gouverneur der militaire akademie te Breda, ter vervanging van den generaal-majoor van *Rappard*, die in de plaats van den luit.-gen. *Steenberghe* tot inspekteur van het wapen der artillerie zou worden benoemd. Tevens zou ook onder de officieren van minderen rang eene belangrijke mutatie plaats hebben. *Arnh. C.*

*— Men schrijft ons uit het kamp bij Zeist van den 14 Sept:

„Na de manoeuvres in het vuur van gister verscheen de volgende dagorde:

„Z. M. de koning over de manoeuvres van heden HD. tevredenheid uitgedrukt hebbende, met uitdrukkelijk bevel zulks ter kennis van de vereenigde divisie te brengen, heb ik de eer mij van dien last bij dezen te kwijten."

„Heden middag arriveerden de verwacht wordende Pruissiesche generaal en kolonel met gevolg, welke onmiddelijk met Z. M. het kamp, de ambulance, enz. bezigtigden, en daarna het diné bij Z. M. gebruikten.

„Naar men wil, zal Z. M. spoedig naar de residentie vertrekken, ten einde de opening der Kamers bij te wonen.

„Het kamp, dat gister nog een zandwoestijn geleek, is heden door den gevallen regen in een modderpoel veranderd, waardoor de troepen geene manoeuvres hebben kunnen verrigten."

*— Uit het kamp bij Zeijst schrijft men ons van den 15. Sept. 1854, 's middags 1 uur:

Heden morgen, ten 10 uur, rukte de gezamentlijke divisie uit het kamp, tot het doen van manoeuvres. Z. M. voerde zelve het kommando, gevolgd door de Pruissiesche hoofdofficieren, benevens twee officieren van de Belgiesche armee. Na een geruimen tijd te hebben gemarscheerd, ontlaste zich een zware regenbui, waarop Z. M. de troepen deed inrukken. Gedurende het marscheren had Z. M. aan eenige hoofdoffic. ter kennisse gebragt, hen gedekoreerd te hebben. Na het inrukken was het spoedig bekend wie deze waren, namelijk:

Tot ridders van de ster van de Eikenkroon:

Gen. Maj. *Menningh*, kommanderende de 1e brig. inf.
„ „ *Oudemans*, komm. de 2e brigade;
Kolonel *de Bock*, van het 5e reg. inf.,
„ *Fischer*, „ „ 8e „ „

Tot kommandeurs van de Eikenkroon:

Majoor *Tuckerman*, van het 2e reg. inf.
„ *Salomon*, „ „ 2e „ „
„ *Verschoor*, „ „ 5e „ „
„ *Ledel*, „ „ 8e „ „
„ *Klapp*, van den staf.

Tot ridders der Eikenkroon:

Kaptein *Wiegmans*, van het 2e reg. inf.
„ *Petter*, „ „ 2e „ „
„ *Rink*, „ „ 5e „ „
„ *Kneppers*, „ „ 5e „ „
1e luit. adj. *Kirsch*, „ „ 5e „ „

Zijnde de maj. *Stass* van de grenadiers en de kapt. *Claassen* van het 8e reg. inf. reeds sedert een paar dagen, de 1e tot kommandeur en de 2e tot ridder der Eikenkroon benoemd.

's Middags $1^1/_2$ uur arriveerde H. K. K. H. de Koningin weduwe in het kamp, met prinses *Sophie* en gevolg, welke onder het spelen van de muziek van het reg. grenadiers en jagers, een *dejeuné à la fourchette* gebruikte. Om 3 uur reed H. K. K. Hoogheid langs het kamp, terwijl Z. M. met het zoontje van prinses *Sophie*, in militair uniform, aan de hand de keukens bezocht en Z. K. H. het middag-eten der manschappen liet proeven, waarna Z. M. ook de tenten der manschappen bezigtigde.

De Pruissiesche generaal *von Wedel* is benoemd tot grootkruis der orde van den Ned. Leeuw.

— Het provinciaal geregtshof van Noord-Holland heeft, bij arrest van gisteren, 14 Sept., in raadkamer gewezen, en regt doende op de aanklagte van jhr. *M. Salvador*, de heeren jhr. *L. J. Quarles van Ufford* en *H. J. Gerlings* buiten vervolging gesteld.

— Uit Harlingen wordt medegedeeld, dat kapitein *v. d. Zee*, gisteren, met een paar matrozen naar Engeland is vertrokken om het schip de Jonge Albert terug te halen.

— Te Schiedam blijft eene volkomene rust heerschen. De majoor *Kock*, is weder naar het Kamp bij Zeijst vertrokken, en heeft het kommandement gelaten aan den oudsten der kapiteins den heer Jhr. *v. Pestal.*

— De waakzaamheid van de politie heeft een der schoonste gedeelten der stad Rotterdam van eene oogenschijnlijk groote ramp gered. In een pakhuis van het pand Dalem, in de Twee Leeuwensteeg, was hennep, in bonden gepakt, geborgen, waarschijnlijk nat uit het zeeschip gelost. Gisteren nacht bemerkten de stille wakers, dat die hennep aan het broeijen was gegaan. De directie werd gewaarschuwd en na groote moeite en inspanning gelukte het, met behulp van eenige bereidvaardige ingezetenen, de hennep uit het pakhuis en op straat te brengen, welke zoo heet was geworden, dat men ze met water moest begieten om ze te doen bekoelen, ten einde ze te kunnen verwerken.

HELLEVOETSLUIS 15 September.

Binnengekomen Wilhelmina, kapt. *v. d. Zweep*. Stella Maris, kapt. *Heuser*, en Proteus, kapt. *v. Wagtendonk*, alle drie van Batavia.

DEN HELDER 15 Sept.

Te Texel binnen Willem de Eerste, kapt. *Niedfeld*, van Batavia.

— In het verslag van de zitting van den Raad, dat we bij het nommer van heden voegen, is opgenomen het voorstel en de toelichting van het raadslid, den Hoogleeraar *Mulder*, betreffende de daarstelling van eene gezondheids-commissie voor onze stad. Wij vestigden voorleden week reeds bijzonderlijk de aandacht onzer lezers op dit stuk, dat we geheel volledig mededeelen, omdat het eene zaak geldt, van zoo algemeen en overwegend belang.

SPANJE.

MADRID, 10 September.

Het dagblad *Espana* van heden wenscht, dat het gouvernement de reden zal laten bekend maken, waarom de N. Amerikaansche gezant, de heer *Soulé*, zijn post heeft verlaten.

— Er is een adjudant uit de Biscaysche provinciën te Madrid aangekomen, om versterking van troepen te vragen, om dat de vele uitgewekenen te Baijonne pogingen doen om burgerlijke verdeeldheid in die streken te verwekken, ten gunste van het gevallen ministerie.

— De stad Aranjuez is het tooneel van oproer geweest. Volgens *el Clamor publico* van 9 Sept., was het eene republikeinsche beweging, want men hoorde den kreet van *leve de republiek!* Volgens anderen, was het eene bende Carlisten, die een opstand wilde bewerken. Hoe het zij, de kommandant *Valera* heeft het oproer gestuit, een 20tal gevangen genomen en naar Madrid doen brengen. Een persoon is daarbij gedood en een paar gewond. Te Malaga is een der bevelhebbers van de nationale militie vermoord. De orde is echter gehandhaafd.

De municipale verkiezingen zijn in eenige plaatsen het voorwendsel geweest tot het plegen van wanorde.

— 11 *Sept.* 3 pCt. 34,45; 1 pCt. 18,50.

DUITSCHLAND.

WEENEN 11 September.

De eerste tijdingen van de groote expeditie worden hier natuurlijk met ongeduld gewacht, omdat niet alleen de ontzaggelijke toerustingen, maar vooral de proklamatie van maarschalk *de St. Arnaud* voor de eer der Westelijke mogendheden vordert, dat de togt een belangrijken uitslag hebbe.

Sinds den intogt der Oostenrijkers in de Vorstendommen is de levendigheid in den handel naar die streken hersteld. De Donau is weder vrij en de stoombootvaart is weder in vollen gang.

De beweging der Russen, die de Sereth-linie verlaten, wordt met spoed voortgezet. Men zegt, dat generaal *Coronini* prins *Gortchakoff* heeft opgeëischt met meer haast plaats te maken voor de Oostenrijksche troepen. De prins zou geantwoord hebben, dat de Turksche troepen de door hem verlaten positie dan niet moesten innemen. *Omer Pacha* heeft om bevelen naar Konstantinopel gezonden. Hij heeft in Walachije 30,000 man onder *Hassan Pacha*, 30,000 man onder *Tosum Pacha*, 10,000 man reserve onder *Gizitli Pacha*, 14,000 Bachi boujoucks en 2,000 man artillerie; in 't geheel 80,000 man.

Men beweert evenwel, dat niet alleen de Turken niet zullen terugtrekken, maar dat de aanvallende operatiën, ter wille van Oostenrijk gestaakt, daarentegen weder zouden geopend worden.

In verband met den aanval op de Krim zou er een aanval in Bessarabie op touw wezen. Generaal *Bosquet* zou met zijn korps op Ismaïl en Reni trekken, gesteund door de troepen, die te Sulina zijn aan land gebragt.

WEENEN, Donderdag 14 September.

Het bevestigt zich, dat de prins *Gortchakoff* sedert den 5. Sept. zijn hoofdkwartier te Jassy heeft gevestigd. Het district van Galatz is door de Russische troepen, onder bevel van den generaal *Luders*, geheel ontruimd. De Turken zijn te Fokschani binnen gerukt.

— 5 pCt. $85^{1}/_{4}$; N. L. $96^{3}/_{4}$; Lomb. 93; Bank. 1258.

TRIEST, Donderdag 14 September.

De post van Konstantinopel van 4 Sept. brengt de volgende berigten:

„*Varna*, 2 *Sept.* De expeditie is grootendeels ingescheept. De aanval op Sebastopol wordt den 20 Sept. te gemoet gezien.

„De Tscherkessen hebben een Russiesch zomerkamp, bij Kacheta, overrompeld en 40 Russiesche adelijke familiën gedood of gevangen genomen.

„Eene Perziesche karavaan is door de Russiesche kavalerie, bij Bajazed teruggehouden.

„*Moriz Hartman* is naar Oostenrijk gevoerd.

„Uit Smirna schrijft men van den 6. Sept. De Fransche admiraal *le Barbier de Tinan* is alhier aangekomen. De cholera heeft opgehouden."

BERLIJN, Donderdag 14 September.

Het *Journal de St. Petersbourg* van 9 Sept. deelt het keizerlijk manifest mede van de nieuwe ligting, en zegt, dat, daar de bijeen brenging van een reserve leger onvermijdelijk is bevonden, de 12e heffing in het Westelijk gedeelte des rijks is bevolen.

— De opbrengst van het groote concert in de *Thiergarte*, ten voordeele van het door de overstrooming geteisterde Silesië, is 16000 daalders geweest. — De prins van Pruissen heeft aan het hoofdkomitee te Breslau 1000 daalders gezonden.

— Prof. *Bisschof*, hoogleeraar in de Botanie te Heidelberg, is aldaar den 11. Sept. aan eene beroerte overleden.

— 4 pCt. $93^{3}/_{4}$; $4^{1}/_{2}$ pCt. $98^{1}/_{4}$, bank $110^{1}/_{2}$.

FRANKRIJK.

PARIJS 14 September.

De *Moniteur* bevat omtrent de sterkte en de vernietiging der fortifikatiën van Bomarsund eenige belangwekkende bijzonderheden.

In 1822 bezocht keizer *Nikolaas*, toen grootmeester der genie, de Aland-eilanden. In strijd met de eerste plannen der genie-officieren, koos hij de Baai van Lumpar tot het daarstellen van geduchte vestingwerken. De zienswijze van den troonopvolger was zonder twijfel de beste, en werd door keizer *Alexander* goedgekeurd. Evenwel werd het werk eerst in 1830 onder *Nikolaas* begonnen, en met afwisselenden ijver voortgezet. De baai van Lumpar zou een tweede Sweaborg worden, maar aardrijkskundig veel beter gelegen. 24 jaar heeft Rusland aan Bomarsund gearbeid, en men kan vaststellen, dat het in dien tijd 15 millioen gulden aan die vestiging besteed heeft, behalve het onderhoud der troepen en van het materieel in dien tusschentijd.

Thans bestonden de vestingwerken 1° uit het groote fort in een halven cirkel gebouwd, dat 254 Ned. ell. lang en 95 ell. breed was. Het had eene dubbele rei kasamatten. Aan zijde van de zee waren er 48 stukken, aan de landzijde 14 stukken, waarvan 20 gegoten houwitsers van 0,20, 24 anderen ook gegoten, 7 bronzen veldstukken, 10 twaalfponders, 3 mortieren van 32 en 27 duim. In dit fort waren aanwezig 10 à 12,000 pond buskruid, 18,000 kogels; 2° uit den Zuidertoren van 42 el middellijn en 17 stukken; — 3° den Noordertoren van gelijken bouw, beiden op verhevenheden gesteld; — 4° den toren van Presto, met 10 stukken. Het plan omvatte nog 6 andere torens van dezelfde soort door een muur met bastions te vereenigen. De fondamenten voor die 6 overige werken waren gereed; onder den grond is het werk het moeijelijkst.

De dikte der muren was 1 Nederl. el 80 duim; de granietbekleeding ter dikte van 6 à 8 palm; de granietblokken hadden 80 duim in vierkantzaging. Het verdere metselwerk was van gebakken steen. De overige vestingwerken in de Finsche golf zijn van gelijke konstruktie, en Bomarsund heeft dus een bewijs gegeven van de tegenstandskracht der granietforten.

Den 28 Aug. kwam te Bomarsund de tijding aan, dat de kabinetten van Parijs en Londen de vernietiging der forten bevalen. Generaal *Niel* nam met kolonel *Jourjon* de noodige maatregelen tot het aanleggen der mijnen. Den 31. sprong de toren van Presto, die in een slag was verwoest. De werkzaamheden voor het groote fort waren vooral van gewigt. Den 2. Sept. was alles gereed. Alles was toen stil in die grootsche gebouwen. Alleen schildwachten bewaakten de kruidmassa, die in 20 mijnen in de kasamatten was nedergelegd. Eene lont van 2,000 el lengte doorliep het geheele werk. Dit werk beziende, moest men zorgen de lont niet met de laarzen te raken, om de ontplofling niet te verhaasten. Nadat de roffel was geslagen, om allen te waarschuwen, werd te 7 uren de lont aangestoken. De rook nam spoedig toe, tot dat een vreeselijke slag, door verscheidene anderen gevolgd, de vernieling van zooveel werks aankondigde. Een zwarte en dikke rook verduisterde den hemel en overdekte de reede en de bosschen met eene donkere wolk. Al de eilandbewoners, al de troepen waren bijeen, om dit indrukwekkend schouwspel aan te zien. Toen de nacht aankwam verhieven zich de vlammen, die den geheelen omtrek verlichtteden. Nog verscheidene dagen stegen dikke rookwolken uit de puinhoopen op.

Geen enkel soldaat is door deze operatie omgekomen, geene enkele woning der eiland-bewoners is beschadigd. Alleen de militaire werken zijn verdwenen.

Dadelijk is de inscheping der troepen begonnen. — De tijding der benoeming van generaal *Baraguey d'Hilliers* tot maarschalk van Frankrijk was op de vloten en bij de troepen met blijdschap ontvangen.

— Maarschalk *Baraguey d' Hilliers*, die Dingsdag te Parijs is aangekomen, is gister naar Boulogne vertrokken.

— Er wordt hier thans veel voor het tooneel gedaan. Er bestaat een plan, om op groote schaal voor onze schouwburgen te zorgen. Buiten Parijs zouden van staatswege aan de 6 grootste steden van Frankrijk ruime subsidiën worden verleend, om het tooneel aldaar op den vereischten goeden voet te houden, en vooral de oude meesterstukken ook te doen opvoeren.

PARIJS, Vrijdag 15 September.

De *Moniteur* deelt een keizerlijk besluit mede, bevelende, dat de nog beschikbare manschappen van de klasse 1853 in werkelijke dienst worden gesteld, ten einde te voorzien in de vermindering der manschappen van het leger door de aftreding der soldaten van de klasse van 1847.

— 15 *Sept.* $4^{1}/_{2}$ pCt. 97,70; 3 pCt. 74,10; Sp. 3 pCt. $33^{1}/_{8}$; Oost. Met. 5 pCt. $84^{1}/_{2}$.

ADVERTENTIE

*** Op Zaturdag den 30. Septe 1854, des namiddags ten vijf ure pr zal men in het lokaal der openbare verkoopingen Utrecht, publiek veilen:

No. 1. Een hecht, sterk en wel ter nering st HUIS, sedert jaren ingerigt tot Kruideniers aff staande aan de Oude Gracht te Utrecht tussche Geerte- en Volderbruggen, wijk A no. 86, besta in ruim Winkel voorhuis, vijf zoo Beneden-Bovenkamers, Zolders en Keuken, en voorts ruime bekluisde Kelder, aan de Oude Gracht komende.

No. 2. Eene hechte, sterke en weldoortimm BOUWMANSWONING, wijk M no. 554, Koestalling, Schuren en vijf roedigen Berg met gro groot 3 roeden, 10 ellen, staande en gelegen b ten de Waardbarriere op den Oord.

No. 3. Eene HUIZINGE, vroeger twee Wo gen onder een dak, staande naast het vorig perc wijk M no. 555.556.

De twee laatste Perceelen zullen eerst ieder afz derlijk en daarna in massa worden geveild.

Breeder bij billetten en nader onderrigt te be men ten kantore van den Notaris DE GRAAF Utrecht.

LET WEL!

*** Een uitmuntend schoone e Fransch 7 octaaf Palisander PIANIN schuinssnarig, uit eene der voornaam Fransche Fabrieken, wordt door bijzondere geleg heid **te Koop** aangeboden voor den matigen pr van ƒ 370. Voor deugdzaamheid als echtheid v fabrikaat wordt vijf jaren ingestaan; te bevragen b T. HUBER, Meubelmaker achter het Vleeschhu no. 586 te Utrecht.

OESTERBERIGT.

*** H. KOENDERS, aan de Maartensbrug o de Vischmarkt, verwittigt bij deze aan zijne geëer Stadgenooten dat bij hem *alleen* van heden verkrijg baar zijn versch aangekomen Zeeuwsche, Texelsc en Engelsche OESTERS, welke alle dagen versch bekomen zijn, alsmede dat bij hem verkrijgbaar Gemarioneerde HARING, Ingelegde PALING, Boo mans, Winter en Groene Haagsche HARING, fijn Engelsche BIEREN, beste Bergsche ANCHOVISCH alles tot civiele prijzen; verzoekende door deze eve als in vorige jaren het vertrouwen zijner geëerde be gunstigers te blijven genieten.

Prijs der BOTER te Sneek den 12. Sept. 1854 ƒ 41,75
„ KAAS ƒ 23 à 27,50.

Arnhem 15 *Sept.* Oude Weit van ƒ 11,25 tot ƒ 16,75; Nieuwe Weit van ƒ 12,00 tot ƒ 15,40; Rogge van ƒ 8,90 tot ƒ 9,50; Boekweit van ƒ 7,00 tot ƒ 7,90; Gerst van ƒ 5,00 tot ƒ 6,00; Voerhaver van ƒ 3.50 tot ƒ 5,00; Paardeboonen van ƒ 8,50 tot ƒ 9,00; Graauwe Erwten van ƒ 10,00 tot ƒ 11,25; Groene dito van ƒ 9.75 tot ƒ 10,00. — Aardappelen van ƒ 1,80 tot ƒ 2.50 het Ned. mud; Boter van ƒ 0,88 tot ƒ 1,00 het Ned. pond.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*.)

Sept.	Uren.	Wind-rigting.	Wind-kr.	Barom. bij 0°	Ther. F	Afwijk. d. temp.	Vochtigh.	Gev. regen	Aanmerkingen.
15	2	wzw.	2	762,26	67,1	+ 0.9	0,66	1,9	Zwaar bewolkt.
	10	wzw.	0	62 72	58,1		94	0	Betrokken.
16	8	wzw.	2	61,19	66 6		94	1,2	Zwaar bewolkt.

PRIJZEN DER EFFECTEN.

AMSTERDAM 15 September 1854.

OMSCHRIJVING.			volgens de Societ. tot nut des Obligatie-Handels. van	tot	gebl.
NEDERLAND.					
Werkel. Schuld....	$2^{1}/_{2}$	pCt.	$60^{7}/_{16}$	$60^{5}/_{8}$	$60^{3}/_{8}$
dito dito	3	„	$72^{1}/_{8}$	$72^{3}/_{8}$	$72^{3}/_{8}$
dito dito	4	„	$90^{1}/_{4}$	$90^{15}/_{16}$	$90^{15}/_{16}$
Amortisatie-Sijndicaat	$3^{1}/_{2}$	„	$89^{1}/_{4}$		
RUSLAND.					
Oblig. bij *Hope en Co.*	5	„	$100^{1}/_{4}$	$100^{1}/_{2}$	$100^{3}/_{8}$
Obligat. 1828 en 1829	5	„	$100^{3}/_{8}$		
Certificat. 1831 & 1833	5	„	$85^{?}/_{4}$	$85^{1}/_{8}$	
Certificaten 1840 ..	4	„	$77^{3}/_{4}$		
Certificat. bij *Stieglitz*	4	„	$76^{3}/_{4}$		
dito Adm. te Lond.	$4^{1}/_{2}$	„	$86^{3}/_{4}$		
Certific. van Assign. .	5	„	60		
POLEN.					
Aand. 1835, fl. 500		ƒ	$140^{1}/_{4}$	$140^{1}/_{2}$	
SPANJE.					
Obligatien	1	„	$18^{?}/_{16}$	$18^{5}/_{8}$	$18^{5}/_{8}$
dito	3	„	$37^{1}/_{8}$	38	
Binnenl. Schuld....	3	„	$33^{1}/_{16}$	$33^{1}/_{16}$	$33^{1}/_{8}$
Bewijzen Coupons....			$5^{1}/_{8}$	$5^{1}/_{4}$	
OOSTENRIJK.					
Oblig. Metaliek	5	pCt.	$68^{1}/_{8}$	$69^{1}/_{4}$	$69^{1}/_{8}$
dito dito N.	5	„	$77^{7}/_{8}$	$78^{1}/_{2}$	
dito dito La B.....	5	„	$77^{7}/_{8}$	$78^{1}/_{2}$	
dito dito	$2^{1}/_{2}$	„	$34^{13}/_{16}$	$35^{1}/_{16}$	35

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.

Zitting van den Stedelijken Raad

van Dingsdag 5 September 1854.

(*Vervolg.*)

De heer *Schuller* brengt namens de Comm. ad hoc rapport uit over de rekening van Burg. en Weth. over 1853. Bij algemeene goedkeuring der rekening bevat dit rapport verschillende belangrijke opmerkingen betrekkelijk het finantieel beheer. — De Voorz. stelt voor dit stuk ter sekretarie te leggen, en de beraadslagingen te bepalen op heden over 8 dagen. Wordt conform besloten.

Het is heden de dag tot benoeming van een wethouder, die moet aftreden. Door het lot is de heer *Hinlópen* als aftredend wethouder aangewezen. Deze wordt bij de eerste stemming herkozen met 13 stemmen. De heer *v. Asch v. Wijck* bekwam 5 stemmen en de heeren *Boer*, *Schuller*, *Jongeneel*, *v. d. Heuvel* en *v. Reede v. Oudshoorn* elk eene stem, terwijl er een blanko billet aanwezig was.

De heer *Hinlópen* verklaart zich bereid de betrekking weder te aanvaarden.

De Voorzitter doet vervolgens mededeeling, dat bij hem is ingekomen een voorstel van het raadslid, den hoogl. *Mulder*, betreffende de benoeming van eene gezondheidscommissie. De Voorzitter het woord aan den heer *Mulder* gegeven hebbende, zegt dit Raadslid nagenoeg het volgende:

Als een der jongere leden van den stedelijken Raad zou hij zich thans nog niet hebben durven veroorloven, een dieper ingrijpend en veel omvattend voorstel aan den Raad te doen, bijaldien overwegingen van de laatste bijeenkomst daartoe niet als van zelve de verpligting hadden aan de hand gedaan. Er werd toen namelijk gehandeld over den gezondheidstoestand van de Stad, maar in het voorbijgaan en naar aanleiding eener andere aangelegenheid.

Nu de woorden „gezondheidstoestand van Utrecht" eenmaal alhier uitgesproken zijn, mag hij niet verzuimen, die woorden in diepen ernst op te vatten en daarbij stil te staan. Uit den aard van zijne maatschappelijke stelling toch mag hij de hulp en het licht inroepen van den Raad, waar het geldt belangen van het leven en alzoo het zedelijk en stoffelijk welvaren der medeburgers, en zijne aandacht bepalen bij al datgene, wat dat welvaren bedreigen kan; en als lid van Commissien, door de belangstelling des Konings in het leven geroepen, om deze aangelegenheid, hetzij weleer, hetzij thans nog voor het gansche Vaderland te overwegen, heeft hij het voorregt den blik van kundige mannen over dit onderwerp te hebben leeren kennen, zoodat hij in hunnen geest hier het woord kan voeren.

Dat is de verklaring zijner vrijmoedigheid, die hem overigens tot een duren pligt is.

Met de uitbreiding der kennis, inzonderheid van de natuurvoorwerpen en werkingen, breidt zich de zorg uit voor leven en gezondheid. Vandaar die veelvuldige bemoeijingen in de laatste jaren bij alle beschaafde natien, om de eerste levensvoorwaarden in naauwgezette overweging te nemen, waarop men weleer soms geene aandacht gevestigd had. Het onderzoeken van de lucht en het water, hetgeen eerst sedert drie vierde van eene eeuw mogelijk was, bepaalde de aandacht op de geaardheid van beide, en de vraag, welken invloed die geaardheid op het leven der menschen hebben moest, was een noodwendig uitvloeisel van het onderzoek, hetwelk was voorafgegaan. Breidt men deze toepassing van verkregen kennis uit over alles, wat de physische invloeden van den mensch betreft, en men heeft den sleutel van het eerst kortelings ontstaan zijn van bemoeijingen, wier behartiging van onze vaderen niet kon worden gevergd, omdat de kennis ontbrak, die den grondslag dier behartiging vormen moest.

Nu die kennis eenmaal verkregen is, rust op den tijdgenoot de verpligting, die kennis te gebruiken.

Het moet rondborstig worden gezegd: in Nederland is men in het ter harte nemen van deze gewigtige zaak niet aan de spits van beschaafde volken, ja men volgt er veel te traag de uitnemende voorbeelden, die andere landen gaven in de zorg voor bewaring en handhaving der gezondheid, van wege de overheid het volk ten beste geschonken. De Hooge Regering heeft sedert de herstelling van ons Vaderland, sedert zijne verlossing uit de Fransche heerschappij, deze hoogst belangrijke aangelegenheid onder alle besturen, tot op deze dagen toe, niet of hoogst onvolkomen behartigd, zoodanig, dat de deskundigen, vermoeid en uitgeput van billijke klagten daarover aan te heffen, uit dien hoofde, en uit dien hoofde alleen, bijna niet meer klagen, maar het als hopeloos beschouwen, dat van boven af door ingrijpende maatregelen zal voorzien worden in hetgeen met een algemeen woord *gezondheids-politie* kan worden uitgedrukt. Eene geheele boekverzameling van Nederlandsche voortbrengselen ligt er voor, over eene betere en meer waardige behartiging van de handhaving van het leven en de gezondheid van Nederlands ingezetenen; voorstellen van wetten over vele deelen van het onderwerp, op last der Regering bijeengebragt, zijn er aanwezig, maar blijven jaar in jaar uit gedrukt papier, zonder leven, zonder werking, zonder kracht.

Geenszins bedoelt Spr. daardoor een verwijt uit te drukken, want de tijd, aan menig Bestuur gegeven, was te kort, om zich in alles grondig te bewegen, wat het Staatsbelang vorderde. Hij drukt met het voorgaande slechts een feit uit, een feit, hetwelk niemand loochenen kan, dat door de Hooge Regering geene voldoende zorg wordt gedragen voor den algemeenen gezondheidstoestand in Nederland.

Hoezeer het onmogelijk is, dat door de plaatselijke Besturen kan worden aangevuld, wat door het algemeene Bestuur behoorde te geschieden, zoo zijn er toch vele punten, met name die van plaatselijken aard, die door plaatselijke Besturen kunnen worden opgenomen, onderzocht en getoest en beoordeeld en waarvoor, onder goedkeuring van hooger Bestuur, maatregelen kunnen beraamd worden, die — al omvatten zij niet alles — toch veel omvatten en van nuttige gevolgen zijn kunnen.

Bij al den lof, die aan de plaatselijke geneeskundige Commissien moet worden toegekend, is het buiten kijf, dat de zamenstelling dier Commissiën en het verband, waarin zij staan tot de plaatselijke Besturen, aan die Commissiën niet de noodige kracht verleenen. Rotterdam heeft dit in deze dagen regt goed begrepen, door eene Gezondheids-commissie te benoemen, bestaande uit deskundigen, in vereeniging met Raadsleden, die zamen vertegenwoordigen, hetgeen in zulk eene Commissie leven moet. Twee leden van den stedelijken Raad hebben daarin zitting met twee regtsgeleerden, twee geneeskundigen, twee natuurkundigen, twee scheikundigen en drie bouwkundigen.

Zoodoende, maar zoodoende ook alleen, kunnen de algemeene belangen van de gezondheid der inwoners met vrucht bevorderd worden; de kundigheden, gevorderd om omvattende en doeltreffende, maar ook uitvoerbare maatregelen voor te slaan, zijn zamengedrongen in één ligchaam, hetwelk nu slechts met hartelijke belangstelling behoeft bezield te zijn voor het welzijn der ingezetenen, om zijn aanwezen met eere te verdienen.

Aan de noodzakelijkheid van meer dan geneeskundige kundigheden, indien men de gezondheid der inwoners bewaren en bevorderen wil, kan niet getwijfeld worden; ja in eigenlijken zin heeft men aan geneeskundige kundigheden hier geene behoefte, behalve in zoo verre als het *bewaren* en *bevorderen* van gezondheid, thans ook meer of min een aanhangend deel der geneeskunde heet te zijn.

Het zijn natuur- en scheikundige invloeden, die moeten gekend en gewijzigd, dikwerf moeten bestreden of vernietigd worden. De kennis van bouwkundigen wordt overal gevorderd, waar het geldt de zorg voor gebouwen, voor straten, riolen, grachten en vele andere zaken meer. Regtskundige kennis is onmisbaar ter beoordeeling van het *myn* en het *dyn*. En al die kennis zamen moet in den stedelijken Raad worden vertegenwoordigd, niet door papier, maar door het gemoed van de zoodanigen, die oor- en ooggetuigen waren van deze belangen der inwoners en van het grondig beoordeelen dier belangen.

Het zou bij het doen van een voorstel ongepast wezen, meer te doen, dan de zaak uit te spreken voor mannen, die geen ander belang ter dezer plaatse kennen, dan het waarachtig belang der inwoners, waarvoor de raad, naar het algemeen oordeel der burgers van deze Stad, te regt gehouden wordt. Spr. heeft dus thans den wijden en nuttigen omvang van de werkzaamheden van zulk eene Gezondheids-commissie, ingerigt, zoo als hij die daar schetste, niet nader te ontwikkelen. De raad verstaat dien omvang en erkent zijn gewigt.

Het zij hem slechts geoorloofd één punt een weinig nader te ontwikkelen, hetwelk, naar zijn oordeel, alleen in zulk eene corporatie goed behandeld worden kan en waaraan, mede naar zijn oordeel, zoodanig eene dringende behoefte bestaat, dat het niet mag worden uitgesteld tot verwijderde tijden. Het is juist dat punt, hetwelk aanleiding tot zijn voorstel gegeven heeft. Spr. bedoelt de groote menigte geheel slechte en ongezonde woningen, die er in onze Stad, vooral voor de minder gegoeden bestaan, ja hij gaat veel verder, hij bedoelt den ongunstigen gezondheidstoestand van Utrecht.

Vondel noemde weleer Utrecht *een paradijs van weelde*, en *Graevius* (Oratio de palladio Traiectino p. 295) getuigt er van het volgende: „Si quis est in Europa locus, qui aut coeli solique clementia, agri circumiacentis amoenitate, abundantia omnis generis annonae, cum ad praesidium tum ad blandimenta vitae, aedificiorum splendore, viarum amplitudine et celebritate, nobilitate et comitate incolarum, formositate quoque elegantissimarum et castissimarum puellarum, si quis est in Europa locus, qui tot aliisque dotibus homines possit sollicitare, ut aut sedes ibi figant perpetuas, aut ver aetatis transigant in studiis praeclaris, nostra certe est beata Trajectus."

Verre van sommige van deze lofspraken te willen ontzenuwen, heeft eene droevige ervaring in de latere jaren geleerd, dat hier en daar op dien lof valt af te dingen.

Het ziektekarakter moge hier in het algemeen niet ongunstig zijn: blijkens de statistieke opgaven van den heer *de Man* (Tijdschrift van de Maatsch. der Geneesk. 1852, Mei, bl. 201) is de sterfte in Utrecht ongunstig en in het geheel niet in verhouding met den vriendelijken aanblik der Stad. In de steden der provincie Utrecht, waaronder de stad Utrecht de voornaamste plaats inneemt, is de sterfte zoodanig, dat, in vergelijking met de steden der andere provincien, Utrecht de derde ongunstige plaats inneemt; de sterfte is toch in de steden in deze afnemende rede: N. Holland, Z. Holland, Utrecht,

Zeeland, Gelderland, Friesland, Overijssel, N. Brabant, Groningen, Drenthe. (1)

Maar een ieder weet het, dat er bepaaldelijk schadelijke oorzaken *moeten* bestaan, die gezondheid en leven bedreigen; eerst veelal bij de minder gegoeden, van waar dan aanstekende ziekten overslaan tot de meer bevoorregten en alzoo geesels worden voor de geheele burgerij. Men denke aan den typhus en de cholera en Spr. heeft niet meer noodig, om dien hoog geroemden gezondheidstoestand van deze bloeijende Stad in ander licht te doen optreden, dan het geschiedde in de dagen van *Graevius*.

Gevolgen hebben oorzaken. Wie kent die oorzaken van den soms dreigenden vorm, die typhus en cholera in onze schoone Stad aannemen; wie weet aan te wijzen, welke bronnen van verwoesting hier werkzaam zijn?

Met hoogst prijzenswaardigen ijver verbetert het stedelijk Bestuur alhier sedert eenige jaren het stelsel van goten en riolen en levert daarin een merkwaardig voorbeeld voor andere gemeenten. Maar er is veel meer: de excrementen der menschen worden dagelijks met duizende ponden in de stads grachten neêrgelaten en maken die grachten tot opene riolen van het afzigtelijkste vuil. De bodem is overal doorboord met gestapelde putten voor excreta en modder, zoodat de druipend vloeibare deelen door dien bodem heen dringen en onder huizen en straten te voorschijn komen, om daar den dampkring te bederven. Men voege daarbij, dat een aanzienlijk deel der populatie in woningen leeft, waar de eerste behoeften voor leven en gezondheid ontbreken: licht, luchtverversching, droogte; woningen, die veeleer holen dan huizen mogen genoemd worden, waar alle toezigt, alle politie ontbreekt, en er is niet meer noodig, om Utrecht, de Stad aan 's Raads zorg toevertrouwd, te doen kennen als der behartiging overwaardig.

Er schijnt geen tijdstip gunstiger, om de Stad van wege den Raad uit een gezondheidsoogpunt te doen onderzoeken, dan het tegenwoordige, nu er twee commissien werkzaam zijn, om de woningen van de minder gegoede volksklasse te verbeteren, bemoeijingen van hoogst loffelijken aard. Maar er schijnt Spr. ook geen tijdstip meer eene verpligting voor het stedelijk Bestuur aan te wijzen, om aan deze bemoeijingen van welgezinde ingezetenen der Stad kracht en steun en rigting te geven, dan juist thans.

Spr. wenschte namelijk te mogen zien, niet slechts dat er nieuwe en doelmatige woningen verrezen, maar dat de oude, de bronnen van verderf, werden opgeruimd. Zonder dat vermeerdert men het aantal gezonde, die door de voortwerkende bronnen van verderf kunnen overvallen worden.

En hoe kan dit op ruimere schaal, hoe doelmatig en afdoende geschieden, indien de geheele Stad niet uit één enkel oogpunt wordt overwogen, indien niet *alle* schadelijke buurten en *alle* huizen worden aangeduid, indien niet *alle* bronnen worden aangewezen, waaruit verderf ontstaan kan?

Eene eerste zaak zou alzoo zijn, kennis van al het nadeel, wat er in onze Stad leeft, eene uitvoerige en in bijzonderheden tredende beschrijving der Stad, met ontwikkeling van alles wat nadeelig is. Voorts eene aanwijzing van middelen, die tot verbetering kunnen leiden.

Spr. wenschte dat op groote schaal te zien opvatten, waardig die Stad, die met een uitmuntenden zoom is omringd, die u vriendelijk toelacht en ongetwijfeld een eerste stap was op den weg ter verbetering van den gezondheidstoestand alhier, door de vrije lucht beter toe te laten tot die woningen, die zich weleer achter hooge wallen, met boomen veelal beplant, verborgen hielden.

Hij wenschte de naauwe straten en stegen, de dusgenoemde sloppen en gangen opgeruimd te doen worden; hij wenschte alle woningen van minder gegoeden, op de eene of andere wijze verbeterd te doen worden en een plan voor Utrecht in project te zien komen, hetgeen de woorden van *Graevius* tot waarheid maken kan.

De tegenwoordige leden van den Raad behoeven daarvan weinig te beleven, om toch een uitnemend werk tot stand te brengen. Is eenmaal toch aangewezen in een openbaar gemaakt verslag, dat deze en die buurten als geheel en al schadelijk en voor leven en gezondheid verwerpelijk behooren te worden opgeruimd en naar een aangewezen maatstaf vroeger of later behooren verbeterd te worden, dan vinden belangstellende inwoners bepaalde aanwijzingen tot die verbetering; dan moedigt men daardoor de belangstelling aan, en, wat niet het geringste is, dan bekomt men eene Stad, al zij dit ook in verwijderde tijden, die naar een doordacht naar een algemeen plan is ingerigt.

Laten er twee, drie eeuwen verloopen, eer er op ruimere schaal iets van deze wenschen zal verwezentlijkt zijn, dan hebben de tegenwoordige Raadsleden het voorregt, wat aan zoo weinigen gegeven is, om nog voort te werken na hunnen dood.

Elders breekt men geheele straten af, om den doortogt te verbeteren voor menschen. Spr. wenschte met het voorgestelde de menschen te bewaren, die door die breedere straten *togen* zullen. Overal onteigent men voor spoorwegen en noemt dat ten algemeenen nutte. Menschen bij leven en gezondheid te bewaren, moet ook ten algemeenen nutte heeten. Spoorwegen zijn er om de menschen.

Utrecht kan in dezen een uitnemend voorbeeld geven, door op eenmaal diep in te grijpen in de kennis van hetgeen er schadelijk in haar leeft; in het openbaar maken van die kennis; in het op ruime schaal aanwijzen van middelen tot verbetering; in het inroepen der hartelijke belangstelling van alle weldenkenden; in het plegen van overleg tusschen besturen en inwoners, een element, hetwelk in deze Stad zoo uitnemend ontwikkeld is, dat het niets te wenschen overlaat. En mogt de Raad het beleven, dat uit Utrecht eene stem gerigt werd aan het wetgevend Ligchaam, om ten algemeenen nutte, eene gansche buurt, uit schadelijke woningen bestaande, op te ruimen en door betere te doen vervangen; Spreker zou met dankbaarheid opzien tot zijne medeleden, die den eersten steen van het gebouw eener betere toekomst zouden hebben gelegd.

Onze vaderen bouwden naar hunne zienswijze, naar hunne behoeften, naar hunne gestellen. Zij rekenden er niet op, dat wij, die na hen gekomen zijn, aan andere invloeden moesten weêrstand bieden, dat de tijden veranderen en de ligchamen der menschen in die tijden; zij hadden geene natuurkennis en meenden dat veel van datgene afwezig was, hetwelk hun oog niet onmiddellijk trof. Onze voorvaders lieten toe, dat de bodem, die nu in deze Stad wordt bewoond, voor hunne nazaten moest worden een van alle kanten door drek en vuil doordrongen grond, die hen bestookt en hun dood verhaast.

De Raad moet wijzer zijn, omdat hem meerdere kennis, die later is geboren, wijzer heeft gemaakt. Maar die meerdere kennis moet breed opgevat worden. Het moet openbaar worden uitgesproken: "het is slecht gesteld, *dat* ontbreekt er aan: sla dien weg in en gij komt eenmaal tot beter."

Het eerst komt hier ongetwijfeld in aanmerking het opruimen van eenige in het oog loopende brandpunten van aanstekende ziekten, wier kennis onmiddellijk wordt verkregen, bijaldien men de geneeskundigen hoort, die in die holen steeds de grootste ellende zien leven en aldaar ziekten behandelen in vormen, die elders niet waargenomen worden. Met de vernietiging dier bronnen te wachten, tot er een algemeen plan mogt zijn tot stand gekomen, zou niet zijn met beleid te handelen. (1)

Spr. gaat niet zoo verre, als hij wenschen zou, want hij spreekt geen woord van uitvoering van het algemeene plan en hij laat dat na, omdat hem geene middelen bekend zijn, waardoor van Utrecht in zekeren bepaalden tijd, naar een doortastend plan, eene gezonde woonplaats zou te maken zijn. Zulke middelen zouden bij onze Engelsche buren niet ontbreken, waar men — om slechts van éénе stad te gewagen — b. v. in Croyden op eenmaal naar een algemeen plan, overvloedig water in alle huizen voerde en *al* het vuil uit de stad verwijdert, zoodat daar geene excrementen overnachten. Hij zwijgt van elke uitvoering, en van overdrijving zal hem dus niemand kunnen verdenken. Die uitvoering laat hij aan hen over, die zullen zijn voorgelicht door kennis, welke hij alleen wenscht verzameld te zien, kennis van het kwaad dat bestaat over de gansche stad, kennis van algemeene middelen, om *eenmaal*, hetzij dan ook na eeuwen, Utrecht te doen wezen een voorbeeld van gezond wonen.

Het verzamelen van die kennis kan alleen het werk wezen van mannen, die zamen vereenigen wat altoos meer of min eenzijdig ontwikkelden niet geven kunnen. Spr. bedoelt van eene Gezondheidscommissie, zamengesteld uit geneeskundigen, natuuren scheikundigen, bouwkundigen, ondersteund door mannen, die met de gronden van het regt bekend zijn en vereenigd met leden van den Raad, zoodat in diens vergadering elke bijzonderheid kan worden medegedeeld en toegelicht, welke in dat ligchaam is overwogen. Hij wenscht in dezen het voorbeeld van Rotterdam geheel voor oogen te houden, aan hetwelk hem in beginsel niets schijnt te ontbreken. Aan zulk eene Commissie kan en moet *alles* worden opgedragen, wat den openbaren gezondheidstoestand betreft en wat voor een groot deel buiten datgene ligt, hetwelk hij als voorbeeld heeft ontwikkeld; hij bedoelt de zorg voor eet- en drinkwaren, voor fabrijken en trafijken en zoo vele andere bemoeijingen meer, dat hij ze thans niet noemen kan. De naam *Gezondheids-commissie* alleen drukt genoegzaam uit, wat tot hare bemoeijingen zal behooren.

Om echter noch in de bemoeijingen der plaatselijke geneeskundige Commissie te treden, noch in te grijpen in hetgeen een mogelijk te verschijnen algemeene geneeskundige Staatsregeling voor Nederland en dus ook voor Utrecht zou kunnen voorschrijven; voorts, om een gewigtig onderwerp, wat tijd vordert, niet aan eene onzekere toekomst over te laten, een onderwerp, dat als op zich zelf staande mag beschouwd worden en hetwelk thans met vrucht kan worden behandeld, bepaalt hij het voorstel, hetwelk hij in overleg met den geachten Voorzitter de eer heeft aan den Raad te doen, tot het volgende:

1°. "Te willen benoemen eene Commissie van des- "kundigen, die belast zal zijn:

"*a*. met een in bijzonderheden afdalend on- "derzoek van al datgene, hetwelk de plaatse- "lijke gesteldheid van Utrecht, voor de bewo- "ners min gunstig maakt;

"*b*. met de aanwijzing en beschrijving van "al datgene, wat uit het genoemde oogpunt aan "geen twijfel onderhevig is;

"*c*. met de aanwijzing der middelen, om al "dat schadelijke te verwijderen, zoodat de Stad "eenmaal worde eene plaats, waar de gezond- "heid door geene plaatselijke gesteldheid meer "kan worden bedreigd."

2°. Die Commissie zamen te stellen uit twee regts- "geleerden, twee geneeskundigen, twee natuur- "kundigen, twee scheikundigen, twee bouwkun- "digen en daarin twee raadsleden te doen plaats "nemen, opdat de zorg voor de gezondheid der "burgers een voortdurend onderwerp zij en blijve "van de overwegingen van den stedelijken Raad, "daarin die zorg leve en in bijzonderheden tel- "kens ter sprake kome."

3°. "Aan die Commissie toe te kennen eene ze- "kere som, voor de uitgaven van hare verga- "deringen gevorderd, voorts voor het doen "vervaardigen van teekeningen en plans van "het bestaande en hetgeen door haar in de "toekomst gewenscht wordt, en ter bezoldiging "van eenen door haar aan te nemen secretaris "of adjunct."

4°. "Aan die Commissie den naam te geven van "GEZONDHEIDS-COMMISSIE DER STAD UTRECHT, "onder voorbehoud, om aan haar al zulke "vragen voor te leggen, of haar zulke bemoei- "jingen op te dragen, die in het algemeen be- "lang door haar het best zullen worden opge- "nomen."

De Voorz. stelt voor de voordragt ter sekretarie neder te leggen, met de memorie van toelichting, en nader een dag te bepalen, waarop de zaak in overweging zal genomen worden.

De heer *Ackersdijck* drukt zijne belangstelling in het voorstel uit, en vraagt, dat het met de toelichting moge worden gedrukt.

De Voorz. stelt voor het drukken en ronddeelen aan de leden. Wordt alzoo besloten.

Daarna werd de zitting gesloten.

---

(1) Naauwkeuriger blijkt dit uit de aanteekeningen van Dr. *Schick* (de gezondheidstoestand van 's Gravenhage), waar hij opgeeft voor de sterfte over 10 jaar berekend [illegible] lk jaar, voor:

Amsterdam	1	op 28.2.
Rotterdam	1	- 29.6.
Middelburg	1	- 30.3.
Leijden	1	- 32.3.
Haarlem	1	- 32.6.
Utrecht	1	- 33.1.
Groningen	1	- 35.3.
's Gravenhage	1	- 35.8.
Arnhem	1	- 35.9.
's Hertogenbosch	1	- 37.
Zwolle	1	- 38.8.
Leeuwarden	1	- 39.2.
Maastricht	1	- 40.5.
Londen	1	- 40.
Parijs	1	- 32.

Zoodat Utrecht bijna gelijk staat met Parijs.

(1) Als zoodanig zijn Spr. door een geacht geneeskundige aangewezen: de keukentjes van *K[illegible]*, de Meiboomspoort, de Holle Bilt en anderen.

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.